

vind je dit essay interessant, voor jezelf, ook voor anderen? deel het. knip de poster uit. plak het aan een boom, op de wc, maak de beweging waar je onderdeel van wilt zijn. www.verkenningnieuwnederland.nl

10

gevraagd:

visie op

de tien belangrijkste punten
om Nederland goed te kunnen
besturen

Wat vindt de burger er van?

Lees 'De tien onderwerpen van Nederland' van Jan Turk
'gewone burger'

www.verkenningnieuwnederland.nl

De tien onderwerpen van Nederland

Jan Turk, 'gewone burger'

Uit een versnipperd politiek landschap is na een lastige formatieperiode uiteindelijk ons nieuwe kabinet geformeerd. Veel van de debatten vond ik te ideologisch en weinig inhoudelijk. Als burger die gelooft in onze democratie geef ik graag tien inhoudelijke punten waar de politiek een mening over moet vormen. Want als je niet weet wat het belangrijkste is, hoe kun je Nederland dan besturen?

Ik geef 'mijn' 10 onderwerpen graag voor betere. Mijn standpunten over deze 10 onderwerpen heb ik gegeven om het essay leesbaarder te maken. Vanzelfsprekend zijn er redelijke andere standpunten mogelijk over deze 10 onderwerpen. Ik hoop dat er een proces ontstaat om tot 10 onderwerpen te komen die we onze 10 onderwerpen kunnen noemen.

Dus kom maar op. Denk mee, denk na, vorm je eigen beeld, ga in gesprek, luister naar de ander en durf ergens voor te staan!

1. Nederland in Europa en de wereld: ons kabinet viel er door in 2010

Er zijn drie opties: 1) Nederland verlaat de EU, de NAVO, de VN; 2) Nederland blijft deelnemen en handhaaft zijn inactieve dan wel relatief onzichtbare buitenlandse beleid; 3) Nederland blijft deelnemen, maar wordt actiever.

De derde optie heeft mijn voorkeur. Kern van het activisme is om per deelonderwerp samen te werken met gelijkgestemde landen en het resulterende beleid goed te verdedigen in eigen land. Hierbij houdt Nederland uiteraard de eigen belangen scherp in het oog.

2. Overheid in Nederland: de overheid is goed voor bijna de helft van het BBP

Een maat voor de rol van de overheid in Nederland is 'collectieve uitgaven' gedeeld door 'bruto binnenlands product' (BBP), dat is nu 46%: in de jaren tachtig was het meer dan 60%.

Ik vind dat de rol kleiner moet worden, zeg 33%. Maar in die 33% wil ik wel het eigenaarschap bij de overheid van onze nutsvoorzieningen, zoals energie, water, vervoer. Dus de overheid doet minder sociale zaken en meer nuts: kleiner maar beter.

3. Duurzame energie: klimaat, milieu, motor economie, oorlog en vrede

In zijn boek *Sustainable energy* beschrijft David MacKay zes plannen om in 2050 geen fossiele brandstoffen te verbranden in de energieproductie van Groot-Brittannië. Elk plan geeft een cijfermatige energiemix van wind, zon, water, hout, afval, biobrandstof, schone steenkool en kernenergie die spoort met de energieconsumptie in 2050. Uitgangspunt voor de plannen is aanzienlijke energiebesparing, bij verwarming en bij transport, door elektrificatie. MacKay geeft een feitelijke analyse, met weinig wensdenken.

Laten wij een van die zes plannen kiezen en de overheid het keuzeproces organiseren. Bedrijven en burgers voeren het plan dan uit in de periode 2011-2050.

4. Immigratie: grootste splijtzwam in de Nederlandse samenleving anno nu

Immigratie is een grote splijtzwam in de samenleving. In ieder geval in de beleving van 'de Nederlander speelt het een belangrijke rol'. Maar hoe zit het nou? Er zijn de afgelopen 50 jaar tenminste enkele miljoenen mensen meer naar Nederland geïmmigreerd dan geëmigreerd. Mede hierdoor is de bevolking enorm toegenomen: van 11 miljoen mensen in 1950 naar ruim 17 miljoen anno nu.

Het immigratiebeleid was mijns inziens meer gefocust op het nut voor de immigrant dan op het nut van Nederland. Het lijkt mij goed om het immigratiebeleid meer te focussen op het nut voor Nederland, net zoals in de meeste landen. Ook voor de immigrant interessant: wat kan en wil ik bijdragen aan het land waar ik naartoe ga en hoe krijg ik het voor elkaar om van nut te kunnen zijn. Dat

lijkt me veel zinvoller dan de huidige discussies over de eventuele religie van immigranten.

5. Sociale zekerheid: foutje in 1974 werkt door

De belangrijkste onderdelen van de sociale zekerheid, met uitgaven per maand (2008):

AOW-uitkering vanaf 65 jaar; € 2,8 miljard;
arbeidsongeschiktheidsuitkering; € 0,8 miljard;
werkloosheidsuitkering; € 0,2 miljard;
bijstandsuitkering; € 0,3 miljard;
kinderregelingen, waaronder kinderbijslag; € 0,5 miljard.

De AOW-uitgaven blijken veruit het hoogste te zijn. In de periode 2010-2038 neemt het aantal AOW'ers toe van 2,6 miljoen naar 4,5 miljoen. De focus op verhoging van de AOW-leeftijd met 2 jaar is dus begrijpelijk. En die 2 jaar is een goed gekozen parameter, want de resterende levensverwachting van mensen van 65 jaar is de afgelopen 50 jaar met 2,5 jaar gestegen. Toen we in 1974 de AOW-uitkering sterk verhoogden, hadden we de levensverwachting moeten inbouwen.

De omvang van deze sociale zekerheid in 2008 is circa € 55 miljard, dat is circa 9% van het BBP in 2008: € 595 miljard.

De twee opties lijken mij dat de sociale zekerheid zo veel mogelijk wordt gehandhaafd, en dus de uitgaven aanzienlijk worden vergroot de komende 30 jaar, of dat ze aanzienlijk wordt verkleind, zodat de uitgaven niet hoger worden. Volgens mij moeten we de sociale zekerheid verkleinen en de onhaalbaarheid van deze 'zekerheid' erkennen.

6. Wonen: huren kunstmatig laag, huizenprijzen kunstmatig hoog, voor wie eigenlijk?

Er zijn 3,9 miljoen koopwoningen en 2,9 miljoen huurwoningen, waarvan 2,4 miljoen in bezit van woningcorporaties (cijfers 2008). Het woonbeleid wil het eigen woningbezit stimuleren en

mensen met een 'laag inkomen' een 'sociale woning' laten bewonen. Het gaat om circa 37% van alle woningen in Nederland, in de grote steden meer dan 55%. De EU meldt sinds 2005 dat het Nederlandse woonbeleid deels staatssteun is: 'sociale woningen' worden lang niet alleen verhuurd aan mensen met een laag inkomen. 'Scheefwonen' in de grote steden belooft in de 30%. De omvang van deze huursubsidie ligt in de miljarden, en verder is er nog huurtoeslag van € 2,4 miljard per jaar en hypotheekrenteaftrek van € 14 miljard per jaar. In een analyse van Pieter Tordoir, in Idee, 2009 stelt hij, refererend aan het CPB, dat het woonbeleid jaarlijks miljarden euro's welvaartsverlies oplevert.

Mijn standpunt is dat er maximaal 10% sociale huurwoningen moeten zijn, dat verder iedereen reële huur moet betalen, dat men zonder hypotheekrenteaftrek ook eigen woningen zal kopen, die dan goedkoper worden.

7. Pensioenen: Nederland is wereldkampioen pensioen

Iedere werknemer in Nederland betaalt een pensioenpremie via de pensioenregeling van de organisatie waar hij of zij werkt. De 600 pensioenfondsen beheren € 750 miljard, 120% van het BBP. Daarmee is Nederland wereldkampioen pensioen. Via de inkomstenbelasting wordt verder AOW-premie betaald. De minister van SZW meldde in januari 2010 dat deze twee pensioenpremies bijna 30% van de loonsom vormen. De AOW-uitkeringen ('pensioen') zijn groter dan de bedrijfspensioenuitkeringen ('aanvullend pensioen'): 25 en 20 miljard in 2007.

Kern van pensioen is dat je met € 100.000 inleg op je 65e circa € 8.100 per jaar tot je overlijden ontvangt als je man bent, en circa € 7.100 als je vrouw bent.

Het lijkt mij goed om de achtergronden hiervan op te nemen in het onderwijs voor jongeren, en wellicht ook ouderen. We moeten natuurlijk wel blijven oppassen dat 'slimme' jongens of meisjes in binnen- of buitenland ons pensioengeld niet deels wegsluizen.

Misschien moeten we meer pensioengeld investeren in zaken die we zelf kunnen besturen en die goed zijn voor ons allen. Het belangrijkste lijkt mij dat wij burgers daar meer over gaan nadenken in plaats van er onterecht van uitgaan dat onze bestuurders dat wel geregeld (kunnen) hebben.

8. Gezondheidszorg: ouderdom is toch geen ziekte?

Onze gezondheidszorg scoort goed in internationale vergelijkingen. Het gaat om ziekenhuis, huisarts, medicijnen, maar ook om verpleeghuizen, verzorgingshuizen, thuiszorg, hulpmiddelen.

Met cijfers van 2008 zijn de kosten voor inkomens vanaf € 32.127:

€ 1262 zorgverzekeraarpremie,

€ 3900 AWBZ-premie,

€ 1643 ZVW-premie,

€ 2340 werkgeversbijdrage (niet voor zelfstandigen),

in totaal € 9145 per jaar.

Gemiddeld over alle Nederlanders zijn de kosten € 4.200. In totaal zijn de kosten € 68 miljard, circa 11% van het BBP van € 595 miljard.

De opties zijn om de gezondheidszorg niet te wijzigen – gereguleerde marktwerking voortzetten – dan wel belangrijk te wijzigen, zoals gereguleerde marktwerking weer terugdraaien, of naar het staatsgezondheidszorgmodel van Groot-Brittannië, of veranderingen binnen het huidige stelsel, zoals minder verzekeren, meer zelf betalen. Bijvoorbeeld de woonkosten uit de AWBZ halen of alleen heel hoge ziektekosten verzekeren. Door dat laatste krijgt iedereen weer contact met de feitelijke prijzen in de gezondheidszorg.

Mijn voorkeur is de laatstgenoemde optie.

9. Onderwijs: van onderwijs alleen kunnen we niet leven

Onderwijs is de heilige koe van Nederland. Iedereen gelooft in de kenniseconomie en meent

dat als 50% van de Nederlanders hoger onderwijs hebben genoten dat Nederland dan in goeden doen blijft. Dit blijkt zelfs een Europese en bindende norm te zijn. Onderwijsdeelname omzetten in praktische zaken is echter een onderbelicht probleem. En een ambacht leren is volgens mij voor een groot deel van de leerlingen, en de samenleving, veel belangrijker dan hoger onderwijs 'genieten'.

Verder is de kwaliteit van het onderwijs de afgelopen decennia achteruit gehold: het aantal onderwijsuren is fors gedaald en ook het gemiddelde niveau van de leraren. En er is een systeemfout in het onderwijsstelsel aangebracht: scholen en universiteiten worden gefinancierd mede op basis van het uitreiken van diploma's: 'resultaten'. Scholen doen er dus alles aan om zoveel mogelijk leerlingen te laten slagen, ook als dat betekent dat het niveau naar beneden moet. Pas sinds de laatste jaren is de onderwijsinspectie alert op slechte scholen. Uitzondering op dit treurige verhaal is de ingenieursstudie; Nederlandse bedrijven die draaien op ingenieurs doen het goed in de wereld.

De twee opties, het gaat om € 36 miljard in 2010, zijn dat het huidige onderwijsbeleid wordt gehandhaafd, met mijns inziens een focus op goede bedoelingen, of een wijziging, bijvoorbeeld veel meer privaat onderwijs, met meer focus op beroepsonderwijs en op objectieve kwaliteit van het onderwijs.

10. Normen en waarden: een ingang naar wereld- en levensbeschouwing

Normen en waarden spelen in iedere samenleving een belangrijke rol, zo ook in de onze. Vragen zoals, 'Hoe wil ik me verhouden tot anderen?', 'Wat vinden we belangrijk in het met elkaar samen leven?' en 'Hoe verhouden we ons tot elkaar?', verdienen daarom een continue aandacht.

Ieder van ons is een individu en een meewerkend lid van diverse groepen. Deze tegenstelling moeten we zelf overbruggen. Het geloof in de moderne goden Markt en Staat moeten we verlaten en vervangen door geloof in

beter bij onze tijd en plaats passende goden. Het uitbesteden van sociale gevoelens en gedachten aan partijen en instellingen moeten we vervangen door sociaal gedrag van onszelf. Wij burgers moeten stoppen te verlangen dat de overheid ons leven draagt en de overheid moet stoppen te suggereren dat zij daartoe in staat is. Er moeten ook normen en waarden geformuleerd worden die wij willen onderschrijven met betrekking tot dieren, planten en de rest van de aarde. De (her)inrichting van onze voedselketen is een kandidaat om een van de andere onderwerpen te vervangen. Ook 'zinnvol en eerlijk werk' is een kandidaat voor een deelonderwerp van normen en waarden, dan wel een hoofdonderwerp.

Over de auteur

Jan Turk, 'gewone burger'.

Hij schrijft dit artikel als burger. De persoonlijke aanleiding tot dit initiatief is zijn indruk dat Nederland aan het imploderen is; de parameters van de inrichting van Nederland kloppen volgens hem niet. Jan hoort het graag als het wel klopt.

E-mail: turk@itsucces.nl

Bronnen

Veel cijfers zijn afkomstig van CBS, www.cbs.nl

David MacKay, 'Sustainable energy – without the hot air', 2008

**Een zeer beknopte manier om
naar het besturen van Nederland te kijken.
Een starter. Een manier om in gesprek te komen.**

Nu aan (jo)u...

Schrijf je eigen top-10 op.

Kies één onderwerp uit dat je aan het hart gaat.

Zoek deze week iets uit over dat onderwerp.

Spreek volgende week iemand over dat onderwerp.

En verdiep je steeds verder.

Tot de complexiteit je bijna radeloos maakt.

Stap er dan uit.

Kijk en lees iets doms. (Echt waar, dat helpt!)

En dan. Wandel in de buitenlucht.

Het strand, het bos, of gewoon langs de weg.

En schrijf pas dan op wat je denkt.

Eerst de kern. In één zin. En dan de rest.

Neem de tijd.

Dit Essay maakt deel uit van het boek 'Verkenning Nieuw Nederland'. Kijk voor meer essays en inspirerende ideeën om je heen en op: www.verkenningnieuwnederland.nl (Daar is het ook mogelijk een fysieke versie van het boek te bestellen)

In dit boek laten inspirerende denkers, groot en klein, zien waar volgens hen Nederland maatschappelijk beter kan. Ze dagen je uit om ook zelf aan de slag te gaan...

De toekomst is eigenlijk nog nooit een extrapolatie van het heden geweest. Morgen zal anders zijn dan gisteren, met andere wensen, andere uitdagingen en kansen. Terwijl we gewend zijn te denken in extrapolaties, zijn er in de samenleving altijd mensen die 'nieuwe dingen zien' of 'nieuwe dingen bedenken'. Zij ondernemen en gaan allianties aan, soms impulsief of omdat ze voelen dat het goed is. Soms om dat ze denken dat het roer voor hen 'nu om moet'. 'De geschiedenis kruipt niet, ze springt', zoals Taleb, hoogleraar Onzekerheidskunde het verwoordt. De gedachte om ons te baseren op het verleden is zo sterk, dat dit de kracht in de kiem smoort om initiatieven te ontplooiën die geen garantie kennen uit het verleden.

Nederland is mooi, sterk en rijk. Rijk aan mensen en rijk aan ideeën. Rijkdom is een voorrecht, maar wel iets dat je moet kunnen zien, waarderen en gebruiken. Want welke inventieve ideeën bevinden zich buiten het gebaande pad en zijn geestverruimend voor de discussies van vandaag? De uitdaging met het boek *Verkenning Nieuw Nederland*, is de verkenning naar dat wat we niet zien, dat wat niet direct opvalt, dat wat we pas zien als we heel goed kijken.

Colofon boek: Verkenning Nieuw Nederland

Tekst- en beeldredactie: Nathalie Lecina (IMI), Floor Jaspers (Floor Jaspers), Susan Bink (Tikimo)

Auteurs (in volgorde van verschijning): Adrian de Groot, Joost Zaat, Annemarie van Dalen, Bas Pastoor, Camiel Versluis, Margot Weijnen, Judith Schueler, Elsbeth Koek, Guido Enthoven, Menno Lammers, Laura Hornick, Julien Haffmans, Jurgan van der Heijden, Els Schopman, Klaartje Molthof, Marleen Sanders, Meike van de Linde, Jurriaan Cals, Floor Jaspers, Jeroen Fikkers, Hester van der Burg, Jan Turk, Marjorieke Glaudemans, Yung Lie, Floor Basten, Derk Jan Stobbelaar, Jet Proost.

Inspirerende tussenstukken: Jul Shakur, Daluca, Nantwan (gedichten)

Fotografie: In deze bundeling komen foto's voor. Deze foto's zijn door de fotografen direct beschikbaar gesteld of beschikbaar gemaakt via Flickr.com onder een Creative Commons Licentie. De Creative Commons Licenties zijn te vinden via de volgende links:

CC BY-SA 2.0: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/deed.en>

CC BY 2.0: <http://creativecommons.org/licenses/by/2.0/deed.en>

Een aantal foto's zijn bewerkt. Zowel de bewerkte als de onbewerkte foto's mogen verder verspreid worden onder hetzelfde license als de originele versie.

p.6: Nationaal Historisch Museum (CC BY-SA 2.0), p.8: M.J. Ambriola (CC BY-SA 2.0), p.21: Gionvanni / Giopuo (CC BY-SA 2.0), p.28 en p.29: FaceMePLS (CC BY 2.0), p.33: Richard Rutter/Clagnut (CC BY 2.0), p.44: Camiel Versluis, p. 49 boven: Marc Samsom (CC BY 2.0), p.49 onder: Geoffrey Magnan/Geoffrey M. (CC BY 2.0), p.54: DJ Hoogderdijk / Denkrahm (CC BY), p.78: Pete Birkinshaw / BinaryApe (CC BY 2.0) en Patrick Savalle (CC BY 2.0), p. 86: Susan Bink, p. 93: Tup Wanders / Tuppus (CC BY 2.0), p.95: Randy Aquilizan / irOcko (CC BY 2.0), p.97: Michael Coté/Cote (CC BY 2.0), p.97: Randy Aquilizan / irOcko (CC BY 2.0), p.107: H.L.I.T. (CC BY 2.0), p.110: Esther Westerveld / westher (CC BY 2.0), p.112: Guy Renard / Tusca Mendaharin (CC BY 2.0), p. 119: FaceMePLS (CC BY 2.0) met graffiti van Lastplak, p.127: Susan Bink, p. 155: Bert Kaufmann (CC BY 2.0), p.161: Bert Kaufmann (CC BY 2.0)

Logo en illustraties: Nathalie Lecina en Susan Bink

gedrukt door: Wöhrmann Printservice (www.WPS.nl)

ISBN 978-90-8570-970-1

© IMI, het copyright per essay berust bij de respectieve auteurs, 2012

